

OVER BOEKEN, TIJDSCHRIFTEN ENZ.

Fleas, Flukes and Cuckoos

De derde druk van dit klassieke werk verscheen in goedkoop pocket-formaat, waardoor men in wijder kring kennis kan nemen van de vele groepen van dieren, die op onze gevleugelde vrienden parasiteren.

De drie groepen, die de titel van het boek vermeldt, geven goede voorbeelden van de uiteenlopende variatie van dieren, die nauw verbonden leven met de vogels en ten koste van deze leven. De auteurs, die zich voor vele jaren specialiseerden in de studie en het verzamelen van vogelparasieten, vertellen op bijzonder onderhoudende wijze over de bouw en het leven van deze parasieten, zoals vlooiën, vederluizen, Protozoa, wormen, vliegen, mijten, micro-parasieten, de fauna van vogelnesten en ook over de koekoek en de jagers.

Elke vogelliefhebber zal bij het lezen van dit boekje dadelijk geboeid worden door de vele bijzondere en interessante aspecten welke hierin naar voren worden gebracht en waarover nog maar zo bitter weinig bekend is.

Deel I handelt over de algemene zijde van dit onderwerp, deel II gaat dieper in op twee verschillende typen van parasitaire insecten, de vederluis en de vliegen, om in details het nauwe verwantschap tussen gast en parasiet te bekijken.

Deel III geeft een beknopt overzicht van de verschillende parasieten, die in Groot-Brittannië de vogels belagen. Een uitgebreide literatuurlijst stelt de lezer in de gelegenheid zich verder in dit onderwerp te verdiepen. De index van populaire- en wetenschappelijke namen heeft helaas nog al wat zetfoutjes in de Latijnse vogelnamen. Acht goede foto's en tal van pentekeningen illustreren het boekje, dat ook in Nederland ongetwijfeld grotere belangstelling voor vogelparasieten zal kweken.

J. T.

Miriam Rothschild & Theresa Clay: *Fleas, flukes and cuckoos. A study of bird parasites.* Grey Arrow Edition 1961, 304 bladz. Arrow Books Ltd., London, prijs 6/- net.

De Roodborsttapuit

(*Saxicola torquata rubicola* L.)

De aanleiding van een onderzoek, dat Broeder Agatho (W. Frankevoort) in 1952 begon naar de leefwijze en broedbiologie van de roodborsttapuit (*Saxicola torquata* (L.)) was toevallig, door een artikel in „De Levende Natuur” (jrg. 52, p. 61) over waarnemingen bij een klauwierrenest. De verkregen gegevens breidden zich uit tot zo'n grote hoeveelheid, dat dit tot een ware monografie is uitgroeid. Vele duizenden waarnemingen (waarvan alleen al 4500 van de schrijver zelf) stelden de auteur en zijn medewerkers in staat op tal van facetten van het leven van de roodborsttapuit diep in te gaan. Achtereenvolgens worden behandeld: werkwijze, biotoop, aankomst voorjaar en terugkeer oude broedplaats, plaatstrouw en verdediging territorium, nest (periode vóór het nestelen, nest, nestbouw, neststand en bewaking van het nest), eieren (datum eerste ei, legselgrootte,

begin der bebroeding, gedrag tijdens broeden, aantal onbevuchte eieren, broedduur), jongen (uitkomen der jongen, het voeren der jongen, het voedsel, sterfte der jongen, reiniging van het nest), broedsucces, verstoringen, roodborsttapuit en koekoek, nestduur en uitvliegen, periode tussen de broedsels, aantal broedsels, verplaatsing en wisseling van partner, „bond-forming display”, familieverband, periode ná de broedtijd, late zang, herfsttrek, ringgegevens en overwintering. De onderzoeken werden voornamelijk bij Maastricht, Helmond en Heerlen verricht. En ofschoon de schrijver over enkele punten nog nadere gegevens zou willen verzamelen zoals: doortrek op plaatsen waar de soort niet broedt, territoriumgrootte, voedsel, zang, territorium- en paarvorming vergeleken met andere soorten, bijv. *nachtegaal*, *fitis* of andere vogelsoorten die niet in open terrein broeden, vinden wij een hoeveelheid gegevens van één vogelsoort, die voor andere soorten navolging verdient.

Dat vele territoria volkomen gelijk zijn aan die van de vorige jaren, ofschoon de individuen nieuw waren (zelfde zangposten, nest op minder dan 10 m van vroegere nestplaats) wijst er nog eens op, dat vogels zeer nauwkeurige eisen kunnen stellen aan hun broedterrein. In dit korte bestek is het helaas onmogelijk dieper in te gaan op dit zeer interessante artikel, maar het is daarom niet minder aanbevelenswaardig voor elke serieuze vogelliefhebber, wie bij het lezen van het artikel duidelijk wordt gemaakt hoeveel interessante gegevens men kan verkrijgen van één vogelsoort door veel geduld en een ijzerhard doorzettingsvermogen.

J. T.

Br. Agatho: *De Roodborsttapuit (Saxicola torquata rubicola L.)*. Een onderzoek naar zijn leefwijze en broedbiologie. Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Reeks XII, 1960—1961 (maart 1961) Maastricht, blz. 97—175. Het artikel is afzonderlijk verkrijgbaar bij de administratie van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Bosquetplein 7, Maastricht. Prijs voor leden van het genootschap f 5,—, voor niet-leden f 7,50. (Postgiro 125366).

Die Drontevögel

Er is, ook in Nederland, over de door zeelieden uitgeroeide *dodo* reeds veel gepubliceerd. De in de 16e eeuw op Mauritius en Reunion ontdekte vogelsoort, waarvan zelfs geen enkele volledige balg bewaard is gebleven, heeft o.a. de systematici voor allerlei puzzles geplaatst. Meende men aanvankelijk verwantschap met de duiven te kunnen vaststellen, thans meent men, dat de *dodo* dichter bij de rallen heeft gestaan. Dr. Lüttschwager geeft een goede samenvatting van wat over de *dodo* werd gepubliceerd, aangevuld met de resultaten van eigen bestudering der bronnen en een aantal boeiende illustraties, waaronder een aantal van Nederlandse herkomst.

K. Z.

Dr. Joh. Lüttschwager: *Die Drontevögel*. 60 blz. met 34 ill. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt 1961. (Prijs DM 3.75).

(Lees verder op blz. 231)

Jubileumnummer Nat. hist. Genootschap in Limburg

Ter gelegenheid van het gouden jubileum van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg is in november j.l. een jubileumnummer van het „Natuurhistorisch Maandblad” verschenen, met artikelen over uiteenlopende onderwerpen. Dat van K. Stevens over de *roodkopkluwier* en van L. M. E. van den Hombergh over „De seizoenen in het vogeljaar rond Venlo” zullen onze lezers het meest interesseren. Het nummer geeft verder een uitstekende indruk van de activiteiten van het genootschap, dat in Nederland een zeer unieke plaats inneemt.

K. Z.

Vogels van duin en kust

In de serie wandplaten van Thieme verscheen onlangs een vijfde exemplaar met afbeeldingen van 22 vogels van duin en kust, evenals de drie voorgaande geschilderd door H. J. Slijper. Een waarborg derhalve voor gedetailleerde en uiterst betrouwbare behandeling. Dr. M. A. IJsseling schreef een toelichting, die met de plaat in een mapje wordt verkocht. Daarin behandelt hij ook een aantal soorten van duin en kust, die reeds op vorige platen werden afgebeeld. De platen zijn, voor gebruik op school, ook verkrijgbaar op linnen aan stokken.

K. Z.

H. J. Slijper: Vogels van duin en kust. Wandplaat 70 x 100 cm. Met een toelichting door Dr. M. A. IJsseling. W. J. Thieme & Cie N.V., Zutphen. Prijs in map f 4,50, op linnen aan stokken f 16,50.

Waldtiere

Over de levensgemeenschap van het bos schreef Dr. Ingo Krumbiegel als nr. 263 van de Neue Brehm-Bücherei het deeltje „Waldtiere”, waarin hij een zo uitgebreid terrein bestrijkt, dat de behandeling in nog geen 70 blz. tekst uiteraard aan de oppervlakte moet blijven. Als algemene inleiding niettemin zeer boeiend en daarvoor gaarne aanbevolen.

K. Z.

Dr. Dr. Ingo Krumbiegel: Waldtiere. 72 blz. met 36 ill. A. Ziemsens Verlag, Wittenberg Lutherstadt 1960. (Prijs DM 4.50).

Der Gerfalke

Evenals het deeltje over de alken, is nr. 264, gewijd aan de *giervalk* door een Russische auteur, Prof. Dr. G. P. Dementiew speciaal voor de Neue Brehm-Bücherei geschreven. De auteur behandelt niet slechts de biologie van deze fraaie roofvogelsoort, maar ook de betekenis van deze geliefde jachtvogel voor de cultuurgeschiedenis, waarbij interessante gegevens over de valkerij worden vermeld. Een welkome aanvulling van de reeks monografieën over roofvogels, die in de loop der jaren in deze serie werd gepubliceerd.

K. Z.

Prof. Dr. G. P. Dementiew: Der Gerfalke. 88 blz. met 25 ill. en 1 kaart. A. Ziemsens Verlag, Wittenberg, Lutherstadt 1960. (Prijs DM 3.75).

Jaarverslag van het Vogelringstation „Frankendael”

De laatste jaren hebben zich op tal van plaatsen medewerkers van het ringonderzoek in diverse vogelringstations gecoördineerd. Eén ervan, het Vogelringstation „Frankendael” te Amsterdam,

werd eind 1959 opgericht en gaf onlangs haar eerste verslag (over 1960) uit. Dit 9 bladzijden tellende gestencilde verslag met fleurig omslag, vermeldt behalve de aktiviteiten (rond 150 maal werden terreinen bezocht) en bereikte resultaten in 1960, ook de terugmeldingen, die over de jaren 1958 en 1959 door zijn medewerkers werden verkregen.

In 1960 werden 3271 vogels geringd, waarvan 1820 volgroeide vogels. Vermeldenswaard is, dat zich onder de 73 verschillende soorten, die werden geringd, 138 *blauwe reigers*, 191 *koperwieken*, 1 *kleine bonte specht* en 1 *waterpieper* bevinden.

De Amsterdamse ringers zijn voor een groot deel aangewezen op buitens, landgoederen en stadsparken in en om Amsterdam. Het grootste aantal vogels werd uiteraard op „Frankendael”, Amsterdam-Oost geringd. Interessant zijn terugmeldingen van een *visdiefje* uit Ghana, Afrika, *kokmeeuwen* uit Duitsland, Spanje en Engeland, *rietgors* uit België en *roerdomp*, *bruine kiekendief*, *tortelduif* en *zanglijster* uit Frankrijk. Een *pimpelmees* op 10 januari 1960 in Amsterdam gering, werd 7 april 1960 uit Mecklenburg teruggemeld. Van de *blauwe reigers* werden er reeds drie uit Frankrijk en één uit Spanje teruggemeld. Zeer interessant zijn de twee vondsten van geringde *blauwe reigers* op de Kaap Verdische eilanden. Dit komt neer op een afstand vliegen van hemelsbreed ca. 5000 kilometer, waarvan de vogels minstens 500 kilometer aan één stuk in zuidwestelijke richting over zee vliegen (dus in de richting van Zuid-Amerika!). (Dat dit vermoeden niet ongegrond was bleek uit twee zojuist gepubliceerde terugmeldingen van jonge *blauwe reigers* geringd resp. 26/5/59 en 20/5/58 aan het meer van Grand-Lieu, Frankrijk, die werden teruggemeld resp. 20/9/59 Cars Baai, Montserrat, West-Indië en 27/8/59 Fyzabad, Trinidad, West-Indië! De eerste concrete gegevens van overgestoken *blauwe reigers*! Het percentage *merels*, dat teruggemeld werd en door katten werd gedood, is wel opmerkelijk groot.

Met een korte omschrijving van elk terrein waar werd geringd met opgaven van de daar geringde soorten, aantallen en terugmeldingen, geeft het een aardig overzicht van het werk van dit actief vogelringstation en heeft daarbij tevens ook avifaunistische waarde.

J. T.

Jaarverslag 1960 van het Vogelringstation „Frankendael”. Medewerkers H. F. Arentsen, H. J. de Groot, A. Oldenhof. Gestencild, 9 pagina's. Amsterdam, maart 1961.

Morinelplevier in Noorwegen

In aansluiting op de mededeling over de *morinelplevier* in Noorwegen (Vogeljaar 1960, blz. 128) kan ik berichten, dat ik deze soort tweemaal heb waargenomen:

1. 7 aug. 1958 in de Hardanger Vida ten oosten van de Kerkjahytte (oude vogel met twee jongen), hoogte pl.m. 1150 m. en
2. 31 juli 1959 in de Jotunheimen ten noorden van Gjendesheim aan het Bessvann (oude vogel met drie jongen, hoogte 1280 m.).

In beide gevallen was het terrein rotsachtig en schaars begroeid en was er vlakbij een meer.

H. F. W. Kleijn.